

zina je pobjeda radost cijelog Izraela. Juditinim posredstvom narod nije bio oplijenjen, nije protjeran iz svojih kuća i odveden u Asiriju. S punim dakle pravom mogli su je svi Izraelci nazivati svojim ponosom i svojom dikom. - Juditi upravljene riječi sv. Crkva često upotrebljava u marijanskim službama. Ona primjenjuje ovaj veličanstveni hvalospjev na Majku Božju jer je ona za služila ove pohvale mnogo više nego Judita. Blažena Djevica Marija sa svojim božanskim Djetetom izvojevala je pobjedu nad neprijateljem ljudskoga roda. Stoga će je navijeke hvaliti svi narodi kako je sama kazala u onom susretu s Elizabetom: "Gle, odsad će me blaženom zvati svi naraštaji!" /Lk 1, 48/. Mnogo više nego Judita bila je presv. Djevica Marija spremna službenica Gospodnja. Vršila je njegovu volju te je zaslužila najveću hvalu koja preko nje ide samome Bogu.

=====

PSALTERIJ PIJA XII.

Tako imenujejo novi latinski prevod psalmov, ki ga je z apostolskim pismom In quotidianis precibus dne 24. marca 1945 pa^{pež} Pij XII. izročil kleru v fakultativno rabo.

ZAKAJ JE BIL

POTREBLIN?

Do reforme sv. Pija X. so v vseh prazničnih oficijih molili psalme de communi. Ti so večinom kratki in lahko

umrljivi. Od leta 1568, ko je sveti Pij V. izdal novi Rimski brevir, je pa število praznikov naraslo od 156 na 262, ferije pa so se po številu skrčile od 158 na 71. Tako so duhovniki praktično poznali le omejeno število psalmov. Z reformo sv. Pija X. Divino afflatu pa večji del svetniškov godov jemlje psalme de feria. Čez teden pride na vrsto ves psalterij. Zanimanje za psalme se je povečalo. Hijeronimov galikanski prevod, ki je bil v liturgiji v rabi okoli 1.600 let, je bil le po dobrih grških kodeksih popravljen stari latinski prevod, ki je bil spet le prevod grškega prevoda septuaginte. Ta pa je prevedel hebrejsko sveto poezijo dokaj suženjsko. Ni čuda, da je v Hijeronimovem galikanskem prevodu ostalo še mnogo temnih, skoro nerazumljivih mest, mnogo hebraizmov, grecizmov in latinskih vulgarizmov. Želja po novem, boljšem prevodu psalterija je rasla. Biblična znanost je napredovala, poznavanje biblične poezije se je poglobilo, prevodi psalmov v moderne jezike so pokazali njihovo miselno in poetično globino. V zadnjih desetletjih so izšli tudi štiri latinski prevodi psalmov, prevod Fr. Zorella celo v dveh izdajah, toda niso bili napisani za praktično liturgično rabo.

ZNAČAJ NOVEGA PREVODA

Pij XII. je po lastni iniciativi leta 1941 bibličnemu institutu v Rimu dal nalogo, naj pripravi novi prevod. Ta naj bo narejen po hebrejskem izvirniku, upošteva naj pa druge stare tekste in stare prevode, predvsem vulgato, pisan pa naj bo

v jasni in preprosti latinščini, ki jo razumejo tisti, ki brevir molijo. V komisiji za novi prevod so delali: A. Bea, profesor starozavezne eksegeze, rektor bibličnega zavoda in predsednik komisije, zdaj kardinal; R. Köbert, profesor sirščine; A. Merk profesor novozavezne eksegeze /umrl 1945 l./; L. Semkowski, profesor hebrejščine in aramejščine; A. Vaccari, profesor starozavezne eksegeze i zgodovine eksegeze; in F. Zorell, profesor aramejščine in hebrejske metrike /umrl l. 1947/. Za podlago so vzeli tradicionalno hebrejsko besedilo, ki so ga v zgodnjem srednjem veku judovski učenjaki masoreti utrdili in vokalizirali; ta tekst je bil tudi podlaga septuaginte in tudi najdbe v votlinah v Qumrânu, najdene po izidu prevoda, ga dokaj dobro potrjujejo. To hebrejsko besedilo so prevajalci po drugih tekstih kritično pregledali. V marsičem so se lahko naslonili na Kittel-Kahlejevo Biblia hebraica, katere tretja izdaja je izšla leta 1937 v Stuttgartu. Po navodilih okrožnice Divino afflante Spiritu Pija XII. so skušali dognati literarni pomen bibličnega besedila. Že v štirih letih je bilo delo končano.

PORABA Raba novega prevoda je fakultativna. Pij XII. je rekel:

"Novi prevod se bo vpeljal sam od sebe."
Razvoj je nakazala sveta stolica, ki je leta 1947 dovolila porabljanje novi prevod v vseh liturgičnih in izvenliturgičnih funkcijah razen pri maši. Obredna kongregacija ga je leta 1952 vzela v novo tipično izda-

jo Rimskega obrednika in ga uporablja tudi pri novih mašnih obrazcih. Novi prevod je dal povod za večji študij psalmov in za nove prevode v moderne jezike. Teh je skupaj že okoli 40. Francozi imajo pet takih prevodov, Italijani 3, Angleži 6, Nizozemci 3, Španci 5, Portugalci 4, Nemci 7, Poljaki 3, Rusi 1, Slovenci 2 /Vovk Jože 1947 in dr. Matija Slavič 1959/. Tudi znanstvenih in poljudnih pastoralnih razprav in člankov o novem prevodu je skoraj nešteto.

KAKO JE BIL
SPREJET

Resni blicisti so prevod splošno pohvalili. Dominikanec van der Ploeg povzema sodbe strokovnjakov v tebe besede: "Če gledamo prevod samo z znanstvenega vidika, je splošno kar najboljši... Če upoštevamo namen, za katerega je bil prirejen, ga moremo v bistvu le pohvaliti." Nekateri so ugovarjali novemu prevodu, da je za koralno molitev manj uporaben, češ da mu manjka ritma. Dominikanec van den Oudenrijn, profesor na univerzi v Fribourgu v Švici, je prevod natančno preiskal, upoštevajoč zakone latinske metrike, in prišel do rezultata: "Novi latinski prevod psalterija je glede čuta za ritem boljši kakor galikanski psalterij." Res ima nekaj pre malo leporečnih izrazov, iam celo nekaj več zevov /hiatov/, kakor Hijeronimov prevod, ki jih ima okoli 800, toda to recitiranja nič ne ovira. - Največ pomislekov so omenjali kritiki zaradi latinske obleke psalterija. Prevod ni pisan v klasični Ciceronovi latinščini, prav tako ne v humanistič

ni latinščini kakor mnogo himen v brevirju, ne v sholastični in ne v popularni latinščini, temveč v laninščini, ki jo razume našnji kler. Papež je hotel imeti razumljiv psalterij in tega načela so se dosledno držali prevajalci. Kritik biblicist Cooper sodi: "Novi prevod je pomemben dokaz za vitalnost latinskega jezika. Kar zadeva jezik, je prevod povsem neodvisen in izrazito krepek. Poetične lepote izvirnika so čudovito povzete. To velja sicer tudi za Hijeronimov prevod, novi prevod pa z njim tekmuje."

Kardinal Bea meni, da bo prevodu mogoče dati končno obliko, preden bo postal v novem brevirju obvezen. Po novem kodeksu rubrik za brevir in misal iz leta 1960 pa je novi latinski psalterij še vedno fakultativen.

/Prim. dr. Jakob Aleksič, Zbornik teološke fakultete v Ljubljani 1953; A. Bea, I primi dieci anni del nuovo Salterio Latino, Biblica 1955, 161-181./

.....

IN PRIMIS GLORIOSAE SEMPER VIRGINIS

Kao što je grčka Crkva svoju vjeru u neporočno Marijino djevičanstvo izrazila o sobitom imenicom *A e i p a r t h e n o s*, tako je i za najveće dostojanstvo preslavne vazda Djevice Marije našla savršen izraz u riječi *T h e o t ó k o s*. Znamo iz

crkvene povijesti, kako je papa sv. Celestin I odlučno ustao na obranu toga naziva i kako ga je na Efeškom saboru neustrašivo branio sv. Ciril Aleksandrijski protiv novotarija heretika Nestorija.

Kako nam nepobitno dokazuje najstarija molitva Gospi, koju smo naveli u prošlom broju, a o kojoj je, na primjer, u najnovije vrijeme vrlo iscrpno i stručno pisao Msgr. dr. I. C e c c h e t t i u talij. Enciclopedia Cattolica, s. v. "Sub tuum praesidium", - nije se taj izraz upotrebljavao samo u teološkim školama. On je mnogo prije Efeškog sabora bio na ustima vjernih puka. On je veoma rano ušao i u l i - t u r g i j u .

Zato i jesu vjernici u Gospinu gradu Efezu, onoga znamenitog dana 22. lipnja 431., dok su u crkvi skupljeni Oci raspravljali o istini Marijina Materinstva Božjega, koju je nijekao Nestorije, u najvećoj napetosti iščekivali njihov pravorijek. I kad je uveče saopćen zaključak svetog Sabora, narodnom zanosu nije bilo granica! S bakljama i kadionicama otpratili su biskupe njihovim kućama pjevajući i kličući presvetoj Bogorodici... I tada se sasvim jasno pokazala ispravnost Celestinova načela: L e x o r a - n d i l e x c r e d e n d i ...

Rimljani su grčki Theotokos preveli iz razom D e i G e n i t r i x . To je dogmatski precizni izričaj Materinstva Marijina. On dolazi i u Communicantes. Nego, ovdje iz riječi Genitricis nalazimo više atributa,

pa se morao izmijeniti red prvih dviju riječi: - Genitricis Dei et.... Prema tome u hrvatskom se prijevodu ne može ovdje upotrebiti naša ustaljena i krasna riječ B o g o r o d i c a . Kako da postupimo?

Njemački veliki liturgist S c h o t t u svom proslavljenom Misalu prevodi sa: M u t t e r Jesu Christi... Tako i najnovije izdanje Kruha nebeskoga: M a j k e B o g a... Ne oduševljava me takav prijevod. "Majka Božja" tačno izražava što i Genitrix Dei, i ja rado molim u Zdravomariji taj najveći Marijin ukrasni i stvarni naslov! Ali ovdje, u Kanonu, moramo naći adekvatniji izraz. Znamo, da se zagriženi Nestorije opirao upravo onome "roditi" tvrdeći, da Marija nije mogla "roditi Boga" ... S time je ujedno nijekao i božanstvo Marijina Sina... I kad je u drevnom Kanonu upotrebljen izraz Genitrix, zar ne moramo u njemu gledati odjek one slavodobitne borbe sv. Crkve za najveće Marijino dostojanstvo koja je značila i borbu za najveću istinu o božanskom utemeljitelju Crkve?

To je osjetio prevodilac Serafskog cvijeća /3. izd., 1959./, koji je izraz Genitrix razvio u čitavu rečenicu: ... k o j a j e r o d i l a ... Sasvim tačno i izrazito, ali nije onako pregnantno i snažno rečeno kao u originalu. Ja ne znam, za što ne bismo tu upotrebili našu staru riječ: R o d i t e l j i c a ? To je potpuno ispravna riječ i potpuno hrvatska. Jednako građenih riječi, iz prošlosti i iz dašnje upotrebe, nalazimo velik broj kod

naših pisaca. Zašto bismo je se ovdje boja-
li? A tu riječ ima i Serafsko cvijeće na
str. 458; na str. 457 ima i Bogorodica. Da
kle?

Ne sviđa mi se nimalo ni onaj sasvim
izvrnuti r e d riječi latinskoga izvorni-
ka u Schottovu prijevodu. Niti je zgodan
niti je bio potreban. Ja bih najviše volio
onaj prijevod, što ga čitamo u drugom član-
čiću ovoga niza naših kratkih refleksija o
slavnoj vazda Djevici Bogorodici.

+

Marija je Bogorodica! Njezin Sin je
pravi Bog i pravi Čovjek, u kojemu su dvi-
je naravi, božanska i čovječanska, nerazd-
ruživo sjedinjene u jednoj istoj božanskoj
O s o b i Sina Božjega. Prema tome Mariji
no dostojanstvo Božje Majke-Roditeljice
nadmašuje sva stvorena dostojanstva i veli-
čine. Je li onda čudo, što su je vjerni si-
novi Crkve uvijek štovali nad sve anđele i
svece? Je li onda čudo, što su joj se utje-
cali za pomoć i zaštitu u svim svojim nevo-
ljama? Pobožnost prema Mariji obilježje je
svih pravih katolika!

T a u

SV. FILOMENA ?

U Poljskoj su uz Bogojavljenje i Ve-
liku Gospu zabranili i tijelovsku osminu
pozivajući se na dekret Sv. Stolice. Ne ču-
dimo se onda da su mnogi novinari po svijē-
tu kao osobitu senzaciju prihvatili i dek-

ret Sv. Zbora za obrede kojim se sv. Filomena, djeвица i mučenica, briše iz svih biskupijskih kalendara. Evo par činjenica koje mogu poslužiti kao odgovor na sve prigovore.

Katolička Crkva štuje jednu sv. Filomenu, djevicu, koja je u Rimskom Martirologiju spomenuta 5. VII /uz dva muška Filomena, mučenika: 14. i 29. XI/. U te nitko ni je dirao i vjernici mogu slobodno i dalje nositi to ime svetice ili sveca i na njihove se dane, prema rubrikama, može služiti i njihova sv. Misa, kao svih onih koji su spomenuti u Martirologiju.

Godine 1802. nađen je u katakombama sv. Priscile u Rimu kostur djevojčice s oštećenom lubanjom. Te su kosti bile prenesene u Mugnano kod Napulja jer su ih prema tadanjem stanju znanosti držali za kosti mučenice koju su prema slabo pročitanoj natpisu nazvali Filomenom. Papini su uredi to tada dozvoljavali pojedinom mjestu ali ime te djevice i mučenice nije uvršteno u Rimski Martirologij, a kamo da je ona proglašena sveticom. Ako je svoje štovanje tim kostima iz katakomba izrazio i koji papa, to ništa ne znači za njegovu nezabludivost jer tu posjeduje kad "ex cathedra" učini cijelu Crkvu neku opću vjersku istinu. Ako je tko štujući te kosti primio neku čudesnu milost, tu mu je udijelio Bog koji jedini čini čudesa za koje redovito traži vjeru a ne zagovor svetaca. Ako se je sv. Ivan Vianney pokrивao pobožnošću "maloj svetici" da vjernici ne bi njega smatrali

čudotvorcem, to nema veze s njegovom svetošću. On je proglašen svetim radi njegovih herojskih kreposti a ne radi štovanja sv. Filomene. I sveci mogu pogriješiti kada se predadu "modi" koja je nekritična i u svetim stvarima. Barem u naše doba Crkva nas smatra toliko zrelima da nam može kazati istinu koje se ona nikada ne boji.

Sredinom prošlog stoljeća arheolog isusovac P. Marchi /učitelj velikog De Rossia/ uspio je uvjeriti sve crkvene krugove da su kosti iz katakomba /osim historijski utvrđenih mučenika/ ostaci običnih vjernika pa i kad je na njihovom grobu naslikana palma ili uz njih posudica s tobožnjom zgrušenom krvlju. Od tada se iz rimskih katakomba ne izdaju više nikakve kosti kao mučeničke i u opće je strogo zabranjeno bilo što iznositi iz katakomba. Prema tome i za kosti, koje su u naša primorska mjesta donesene iz Rima prije sredine 19. st., nema dokaza da su kosti mučenika pa će se i u tim slučajevima morati - dakako na pametan način - primijeniti propis br. 14 iz Naputka SZO o sastavljanju kalendara za pojedine biskupije i redove. Kad se je Rim "odrekao" tobožnjih papa Anakleta i Leona II, mogu pojedine crkve i tobožnjih mučenika. Prosvijetljena vjera ne treba izmišljotina. Religija nije "skup Filomena" nego od Boga /jedino od njega!/ objavljena istina.

.....
 "U PROŠLIM VJEKOVIMA CRKVA SE JE ČVRSTO DRŽALA TRADICIJE, NO DANAS TREBA DA SE U KLJUČI U VRIJEME!" /Papa Ivan XXIII/